

'Over beeld en werkelijkheid van de politiek'

Wat kan de politiek en wat niet? De politiek kan wel wat, volgens Melkert, maar zeker in verkiezingstijd is er een welhaast dwangmatige cirkel van opgeklopte verwachtingen en onvermijdelijke teleurstellingen. Niets bijzonders en van alle tijden vindt Melkert. Reden om er schouderophalend aan voorbij te gaan. Nee, dat ook weer niet. Eerder aanleiding om eens langer stil te staan bij de spanning tussen beeld en werkelijkheid van de politiek. Melkert vindt dat het vermogen van de politiek om te vernieuwen wordt onderschat. Maar in plaats van in te zien dat het tijd wordt dan maar eens de eigen daden beter aan de burgers uit te leggen, gaat de politiek juist driftig sleutelen aan staatrechtelijke en bestuurlijke 'vernieuwing'.

De EMU en de strijd tegen de langdurige werkloosheid zijn daar twee goede voorbeelden van volgens Melkert. Hij wijst op de zegeningen die we mogen tellen met de komst van de EMU en de on-orthodoxe wijze waarop de werkloosheid is aangepakt. Vernieuwingen die – overigens geheel volgens de voorspellingen van Machiavelli – konden rekenen op veel kritiek en commentaar. Maar geldt hier dan niet eigen schuld, dikke bult? Als de overheid die legitimering van beleid belangrijk vindt, waarom wordt er dan kennelijk zo weinig gedaan aan het roemen van de eigen heldendaden? Moet de overheid niet meer public relations bedrijven? Melkert: “ De overheid moet naar mijn mening hierin een beperkte rol spelen. De actieve rol moet meer bij de media liggen. De overheid zou wel meer aandacht moeten besteden aan de lange termijnontwikkeling van de zogenaamde grote dossiers. Zij zouden op gezette tijden overzicht moeten geven. Waar komen besluiten vandaan? Welke besluiten zijn genomen en wat betekenen deze besluiten voor de toekomst van het desbetreffende onderwerp? Als je kijkt naar het onderwerp EMU dan zou het goed zijn om regelmatig de stand van zaken weer te geven om 'iedereen' alert te houden ten aanzien van de verschillende besluitvormingsmomenten. De media beschrijven bijvoorbeeld het moment dat de Europese leiders naar Amsterdam komen, maar niet wat de gevolgen zijn van de beslissingen die zijn genomen. Maar nogmaals, er ligt hier een beperkte rol voor de overheid.”

Incidenten-karakter

Melkert vraagt zichzelf af of het algemene belang zich misschien minder gemakkelijk pakkend laat verwoorden, dan het afzonderlijke belang. Dat zal ongetwijfeld zo zijn, maar is het niet juist de taak van de journalist kritisch te zijn in dat krachtenveld? Welke rol zou Melkert graag bij de pers leggen. Melkert: “PR voor de overheid is niet iets van de laatste jaren. De verslaglegging in de media en de PR vanuit de overheid versterken elkaar. Berichtgeving heeft vaak een 'incidenten-karakter'. Als je deze berichtgeving dan weer aan de orde gaat stellen blijf je in de incidenten sfeer zitten en bereik je niet wat je wilt bereiken. Daardoor is het beïnvloeden van de publieke opinie eerder een risico. De grotere rol van de media zou zich moeten concentreren op het doorgronden van de betekenis van veel zaken voor het grote publiek, meer kijken naar de inbedding van het verhaal en niet naar momenten. Kortom, zaken beschrijven vanuit het grote onderwerp, vanuit het verleden, het heden en de toekomst.”

Aanzien bestuurders erodeert

Maar is dat dan erg als de resultaten er toch wel zijn? Melkert vindt van wel. Er ontstaat zo een beeld van onmacht, waardoor het aanzien van bestuurders erodeert. Het lijkt nu vaak in Den Haag te gaan om een stoelendans in het centrum van de macht, waarbij iedereen op elkaar lijkt. Is dat de schuld van de media? Melkert vindt van niet. Het zijn de politici die zich in rijen van drie opstellen om over hetzelfde onderwerp in te spelen op hetzelfde sentiment. De politiek werkt zelf mee aan het beeld van onmacht en onderwaardering van de politiek als ambacht. Dat heeft alles te maken met de deskundigheid van politici zelf en de ondersteuning die hun partij in dat opzicht kan leveren. Daar maakt Melkert zich zorgen over.

In dat opzicht zet hij vraagtekens bij het roulatieschema dat veel politieke partijen hanteren. Maar leven we niet in een tijd dat je na een week lang pindakaas wel eens wat anders op je brood wil? Worden politici niet vooral afgerekend op hun presentatie in de media, het hebben gescoord, dus meer op imago dan op inhoud? Melkert: “Het tempo waarin de samenleving zich voortbeweegt, wordt steeds hoger en de drang naar vernieuwing steeds groter. De vraag is echter of de overheid zich in dat opzicht moet aanpassen aan de samenleving. Je moet vernieuwing niet koppelen aan personen,

maar aan persoonlijkheden. Je moet zorgen dat er mensen zitten met ervaring, met een stukje geheugen over hoe het vroeger was, die veranderingsgezindheid als één van hun persoonlijkheidskenmerken hebben. Je moet mensen hebben die veranderingsgezind zijn, maar die ook weten waarom er veranderd moet worden. In het totaalplaatje moet je het evenwicht zoeken tussen vernieuwing van personen en vernieuwing van persoonlijkheden. Op dit moment helt het in de Kamer over naar vernieuwing van personen waardoor het evenwicht verstoord kan worden en de kans op impulsieve reacties toeneemt.”